

Ferda UZUNYAYLA
YL Öğrencisi

Marmara Üniversitesi Kalkınma İktisadı ve İktisadî Büyüme Bölümü

EĞİTİM NE İÇİN VE NEREDE ŞEKİLLENİYOR?

Günümüzde bilimin üretildiği kurumlarda ve üretilen bilginin niteliğinde bir değişim yaşanmaktadır. Tüm eğitim kurumlarında, özellikle üniversitelerde *kalite, verimlilik, esneklik* kavramları doğrultusunda bir yapılanışın başladığı ve hem üniversitelerin hem de burada üretilen bilginin rekabet üzerinden şekillendiği bir sürece girilmiştir. Yaşanan süreç tarihsel ve toplumsal bağlamdan uzak bir tanımlamayla *bilgi toplumu* olarak adlandırılmakta ve geleneksel üretim faktörlerinin yanında bilginin bu “yeni” toplumda rekabeti sağlayacak yeni bir faktör olarak ortaya çıktığı, hızı, uyumu ve rekabeti sağlayacak olanın bilgi olduğu belirtilmektedir. Yani, kapitalist toplumsal ilişkilerde artan rekabet bilgiyi de piyasa sürecine sokarak metalaştırılmasını ve rekabetin bilgi üzerinden sağlandığı bir süreci başlatmıştır. Burada ortaya çıkan sorular şunlardır; bu “bilgi” nasıl bir nitelik taşımakta, neyin bilgisi olmakta ve kim için üretilmektedir?

Bilginin yanında, bu bilginin üretildiği kurumlarda meydana gelen değişim ise; bir yandan yerel piyasanın gereklerine hızla uyum sağlamak adına esnek bir yapılanma yani ademi merkezileştirme talepleri doğrultusunda olurken diğer yandan da bu kurumlarda üretilen bilginin piyasaya açılabilmesini sağlamak adına standartlaşma, bu standartları belirlemek için merkezi bir kontrol sistemi yani merkezileştirme talepleri doğrultusunda oluşmaktadır. Bilgi ve bilginin üretildiği kurumlarla birlikte bu süreçte bu kurumlardaki öğrenciler de donanımlarına ilişkin bir değişimle karşı karşıya kalmışlardır. “Yaşam boyu istihdam garantisi” adına toplumsal ilişkilerdeki hıza ve değişime uyum sağlamak için “yaşam boyu eğitim” anlayışı bir diğer tabiriyle “beşikten mezara” eğitim anlayışı içerisine girmişler bu süreç kendilerini durmaksızın mesleki yaşamları için donatmak zorunda oldukları, onları denetim altına alan bir yapılanışı ortaya çıkarmıştır.

Yaşam boyu eğitim anlayışı sertifika programlarını gündeme getirmiştir. Sertifika programları bir yandan bireyin mesleki alandaki eksikliklerini tamamlamasını sağlarken diğer yandan diplomaya göre daha kısa sürede elde edilmesi nedeniyle işgücü piyasalarına kısa sürede istedikleri niteliklere uygun çalışanlar yetiştirilmesini sağlamıştır. Bu nedenle sertifikaların önemi ve sertifikalara yönelim artarken, artan bu yönelim karşısında hem üniversiteler hem de bazı sermaye grupları bu programları pazarlayarak eğitimin metalaşmasına hizmet etmiştir.

1990 sonrası tüm bu dönüşümler eğitim ve istihdam ilişkisi temelinde kurulmaktadır. Kapitalist toplumsal ilişkilerin ortaya çıkışından beri var olan eğitim-istihdam ilişkisi, günümüzde birikim sürecinin hızlanması, rekabetin artması ve yeni yapılanmalarla birlikte daha bir kristalize olarak ortaya çıkmıştır. Eğitim ve istihdam politikalarının birlikte oluşturulduğu, eğitime ilişkin talep ve politikaların işgücü piyasaları doğrultusunda şekillendiği bir sürece girilmiştir. Bu çalışmada, bilimsel bilginin niteliğinde, bu bilgiyi üreten kurumlarda ve bu kurumlardaki öğrencilerin potansiyel birer işgücü olarak görülüp ona göre donatımının başladığı bu süreçte ulusal aktörlerin (sermaye grupları, sendikalar, MEB, DPT, YÖK) ve uluslararası aktörlerin (AB, DB, GATS) bu dönüşümdeki talepleri ve politikalarının neler olduğu ve bunların hangi noktalarda çakışıp hangi noktalarda çatıştığı anlatılacaktır. Bu dönüşümün hukuksal zemini hangi yasalarla sağlanmış ve bu dönüşümün pratik olarak yaşama geçirilmesini sağlayan projeler nelerdir, bilim ve iktidar ilişkileri kimin için ve nasıl kurulmaktadır sorularına yanıt aranacaktır.

Kaynakça:

- Althusser, L. (2003) İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları, (çev: A.Tümertekin), İthaki Yayınları, İstanbul

- Amin, S. (1997) “Eğitim, İdeoloji ve Teknoloji”, Emperyalizm ve Eşitsiz Gelişme, (çev: S.Lim), Kaynak Yayınları, İstanbul
- Çelik, H. (2006) 17.Milli Eğitim Şurası’nda Yaptığı Konuşma, <http://www.meb.gov.tr/haberler>
- DPT (2000) 8. Beş yıllık Kalkınma Planı, <http://plan8.dpt.gov.tr/>
- DPT (2006) 9. Kalkınma Planı, <http://plan9.dpt.gov.tr/>
- EĞİTİM SEN (2005) 4.Demokratik Eğitim Kurultayı Cilt:I, Eğitim Sen Yayınları, Ankara
- EĞİTİM SEN (2005) 4.Demokratik Eğitim Kurultayı Cilt:II, Eğitim Sen Yayınları, Ankara
- EĞİTİM SEN (2005) “Eğitimde Toplam Kalite Projesinin İç Yüzü”, Sunu, <http://www.egitimsen.org.tr/index.php?yazi=81>
- EĞİTİM SEN (2006) Eğitim Sen’in 17.Milli Eğitim Şurası’na Sunduğu Rapor, http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=8342
- Ercan, F.(1998) Eğitim ve Kapitalizm: Neo-Liberal Eğitim Ekonomisinin Eleştirisi, Bilim Yayıncılık, İstanbul
- Ercan, F. (2006) “Eğitim ve İstihdam Politikalarına Toplu Bir Bakış, Özgürlükçü Gençlik Dergisi, sayı:1
- Gürüz, K. (2003) Higher Education In The Global Knowledge Economy, http://www.yok.gov.tr/duyuru/global_knowledge.htm
- Hirtt,N. (2005) “Brüksel’den Lizbon’a: Avrupa Yuvarlak Masası’nın(ERT) Avrupa Komisyonu Tarafından Yürürlüğe Konulan Eğitim Programı”,Eğitim Bilim Toplum,s.10
- İnal, K. (2004) Eğitim ve İktidar, Ütopya Yayınevi, Ankara
- MEB (2006) Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Plan Hazırlık Programı Taslağı, Ankara
- MEB (2002) 2002 Yılı Başında Milli Eğitim, www.meb.gov.tr/stats/Apk2002/icindekiler.htm - 18
- MÜSİAD (2006) Türkiye Ekonomisi 2006, Müsiad Yayınları, İstanbul
- OECD (2003) “Changing Patterns Of Governance In Higher Education”, Education Policy Analysis 2003, www.oecd.org/dataoecd/0/20/35747684.pdf
- Rikowski,G. (2001) “Six Points on Education for Human Capital, Employers’ Needs and Business in New Labour’s Green Paper”, prepared for an Open Meeting on Promoting Comprehensive Education in the 21st Century, London
- Rikowski,G.(2002) “Methods For Researching the Social Production of Labour Power in Capitalism”, Research Seminar
- TİSK (2004) Eğitim Kurumu-İşletme Diyaloğu Uluslararası Konferansı, Tisk Yayınları, Yayın No:247
- TİSK (2006) TİSK ve TÜRK-İŞ Eğitim ve İstihdamda Etkinlik Artırma Projesi Sonuç Konferansı, Tisk Yayınları, Yayın No:271
- TİSK (2006) 17.Milli Eğitim Şurası’na Sunduğu Görüş ve Öneriler, <http://www.tisk.org.tr/duyurular.asp?ayrinti=True&id=2047>
- TÜRK EĞİTİM SEN (2001) 21’inci Yüzyılda Türk Milli Eğitimi, Türk Eğitim Sen Yayınları, Ankara
- TÜSİAD (2006) Eğitim ve Sürdürülebilir Büyüme, Lebib Yalkın Yayınları, İstanbul
- Vorkink, A.(2005) “Türkiye’de Eğitim Reformu”, Hacettepe Üniversitesi’nde yaptığı konuşma metni
- YÖK (2006) Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi (Taslak Rapor)
- YÖK (2005) Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu, <http://www.yok.gov.tr/egitim/raporlar/raporlar.htm>
- World Bank (2002) Constructing Knowledge Societes: New Challenges for Tertiary Education, The World Bank Publication
- World Bank (2003) Lifelong Learning in the Global Knowledge Economy: Challenges for Developing Countries, The World Bank Publication
- World Bank (2006) Improving Employability for At-Risk Youth: The Dominican Republic’s Youth Development Project, Children&Youth, Volume 1, Number 7